

Mercy and Purpose

Devarim 3.23-4.4

23 וְאַתְּנוּן אֶל־ד' בַּעַת הַהוּא לֵאמֹר:
 כִּד אֲדַנִּי ד' אַתָּה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת
 אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת־יְדֹת הַחַזְקָה
 אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה
 כַּמַּעֲשֵׂיךָ וּכְגִבּוֹרֹתֶיךָ: 25 אֲעֹבְרָה־נָא
 וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
 הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְבֵּנִן: 26 וַיַּתְעֵבֶר
 ד' בִּלְלִמְעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי וַיֹּאמֶר ד'
 אֵלַי רַב־לָךְ אֶל־תּוֹסֵף דִּבַּר אֵלַי עוֹד
 בַּדְּבַר הַזֶּה: 27 עֲלֶה | רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְשֵׂא
 עֵינֶיךָ יְמִינָה וְצַפְנָה וְתִימְנָה וּמִזְרֹחָה וּרְאֵה
 בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תֵלַעֵבֶר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:
 28 וְצֹו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַחֲזָקָהוּ וְאַמְצָהוּ כִּי־הוּא
 יַעֲבֹר לְפָנַי הַעַם הַזֶּה וְהוּא יַזְנוּיֵל אוֹתָם
 אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה: 29 וְנָשֵׁב בְּנָא
 מוֹל בַּיִת פְּעוֹר: פ וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שָׁמַע
 אֶל־הַחֲזָקִים וְאֶל־הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי
 מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּזְוִי וּבִאתֶם
 וּרְשִׁיתֶם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר ד' אֵלַי
 אֲבֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם: 2 לֹא תִסְפּוּ עַל־הַדְּבַר
 אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה אֶתְכֶם וְלֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ
 לְשׂוֹר אֶת־מִצְוֹת ד' אֵלַיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי
 מַצְוֶה אֶתְכֶם: 3 עֵינֵיכֶם הִרְאוֹת אֶת
 אֲשֶׁר־עָשִׂה ד' בַּבַּעַל פְּעוֹר כִּי כָל־הָאִישׁ
 אֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרַי בַּעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוּ ד'
 אֵלַיךָ מִקִּרְבֶּךָ: 4 וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּד'
 אֵלַיכֶם וַיִּיָּם כָּלְכֶם הַיּוֹם:

Rashi

(23) וְאַתְּנוּן. אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם. אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חנם, לפי שאמר לו "וְחַנְתִּי אֶת אֲשֶׁר אַחֲרָי" (שמות לג:יט) אמר לו בלשון "וְאַתְּחַנֵּן" (תנחומא ג). דבר אחר, זה

אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה, כדאיתא בספרי (24) ה' אלהים. רחום בדין (שם): אתה החלות להראות את עבדך. פתח להיות עומד ומתפלל, אף על פי שנגזרה גזרה. אמר לו, ממך למדתי, שאמרת לי "ועתה הניחה לי" (שמות לב:י), וכי תופס הייתי בך, אלא לפתח פתח, שבי הנה תלוי להתפלל עליהם, כמו כן הייתי סבור לעשות עכשו (ספרי כז): את גדלך. זו מדת טובך, וכן הוא אומר "ועתה יגדל נא פח אדני" (במדבר יד:ז; ספרי פנחס שם): ואת ידך. זו ימיןך שהיא פשוטה לכל באי עולם (שם): החזקה שאתה כובש ברחמים את מדת הדין בחזקה (שם): אשר מי אל וגומר. אינך דומה למלך בשר ודם, שיש לו יועצין וסנקטוריון הממחין בידו פשרוזה לעשות חסד ולעבור על מדותיו, אתה אין מי שימחה בידך אם תמחול לי ותבטל גזרתך (ספרי כז). ולפי פשוטו, "אתה החלות להראות את עבדך" מלחמת סיחון ועוג, כדכתיב "ראה החלתי תת לפניך" (לעיל בלא), הראני מלחמת שלשים ואחד מלכים: (26) וַיַּתְעֵבֶר ה'. נתמלא חמה (ספרי פנחס קלה; ספרי כאן כט): למענכם. בשבילכם, אתם גרמתי לי, וכן הוא אומר "ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם" (תהלים קו:לב; ספרי שם וגם): רב לך. שלא יאמרו, הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן ומפציר (סוטה יג ע"ב). דבר אחר, "רב לך", הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך (ספרי שם ושם): (28) וְצֹו אֶת יְהוֹשֻׁעַ. על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות (ספרי שם): וְחֲזָקָהוּ וְאַמְצָהוּ. בדבריה, שלא ירד לבו לומר, כשם שנגעש רבי עליהם כך סופי לעגש עליהם, מבטיחו אני כי "הוא יעבור והוא ינחיל": כי הוא יעבר. אם יעבור לפנייהם ינחלו ואם לא לא ינחלו.

וְכֵן אָתָּה מוֹצֵא כְּשֶׁשָּׁלַח מִן הָעַם אֶל הָעֵי
וְהוּא יָשָׁב, "וַיָּבֹאוּ מֵהֶם אַנְשֵׁי הָעֵי וְגוֹמְרִי"
(יהושע ז:ה), וַיִּכְּתוּן שְׁנַפְּלָל עַל פְּנֵיו, אָמַר לוֹ,
"קָם לְךָ" (שם ו), "קָם לְךָ" כְּתִיב, אָתָּה הוּא
הָעוֹמֵד בְּמִקְוֵי וּמְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי לְמַלְחָמָה,
"לָמָּה זֶה אָתָּה נִפְּלָל עַל פְּנֵיךָ", לֹא כָךְ אָמַרְתִּי
לְמֹשֶׁה רַבֵּךְ, אִם הוּא עוֹבֵר עוֹבְרִין וְאִם לֹא
אֵין עוֹבְרִין (ספרי כט):

Deuteronomy 3.23-4.4

23. And I pleaded with the Lord at that time, saying, 24. O Lord God, you have begun to show your servant your greatness, and your mighty hand; for what God is there in heaven or in earth, that can do according to your works, and according to your might? 25. I beg you, let me go over, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly mountain region, and Lebanon. 26. But the Lord was angry with me for your sakes, and would not hear me; and the Lord said to me, Let it suffice you; speak no more to me of this matter. 27. Get up to the top of Pisgah, and lift up your eyes westward, and northward, and southward, and eastward, and behold it with your eyes; for you shall not go over this Jordan. 28. But charge Joshua, and encourage him, and strengthen him; for he shall go over before this people, and he shall cause them to inherit the land which you shall see. 29. So we remained in the valley opposite Beth-Peor.

4.1 Now therefore give heed, O Israel, to the statutes and to the judgments, which I teach you, to do them, that you may live, and go in and possess the land which the Lord God of your fathers gives you. 2. You shall not add to the word which I command you, neither shall you diminish anything from it, that you may keep the commandments of the Lord your God which I command you. 3. Your eyes have seen what the Lord did because of Baal-Peor, to all the men who followed Baal-Peor; the Lord your God has destroyed them from among you. 4. But you who held fast to the Lord your God are alive every one of you this day.